

BusinessHalacha.com

a Project of Machon L'Choshen Mishpat
מכון לחושן משפט

Providing Awareness, Education and Service in all areas of Business Halacha.

W

מחוסר אמנה

Week One

בבא מציעא מט. - מ- "רב כהנא" עד "ההוא גברא"

בבא מציעא מט. - תוספות "מודה"

חדושי הרן - ב'מ מט. - "ההיא" ו"אמר רב פפא"

חדושי הריטב'א - ב'מ מט. - "ויא"

This Shiur has graciously been sponsored by our friends at:

להגדיל תורה להאדירה!!

THE
NIGHT SEDER
BAIS MEDRASH

TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מט.

עין משפט
נר מצוה

א אמר פ"ט מ"ה משמין
וילנות ה"ל ד' סמך ששן
קמח לאחור עד ש"ס
ח"מ פ"ט ס' ספ"ט י'
גא ב' מ"י פ"י מהלכות
מכירה ה"ל ס' סמך
עשין פ"ט ט"ש ח"מ פ"י
ד ספ"ט י'
גב ג' מ"י פ"ה מהלכות
דעות ה"ל י'
גד ג' מ"י פ"ב ה"ל י'
גד ה' מ"י פ"י מהל'
מכירה ה"ל ס' סמך
עשין פ"ט ט"ש ח"מ פ"י
ד ספ"ט ח'
גה ג' מ"י פ"ה ח' ויעין
הספדו ונתיב וכו'
ובתו יוסף סמך עד ש"ס
ח"מ פ"י קלח ספ"ט טו:

ליקוטי רש"י

דכנגדו לא חשיב משכון
ושמעת ליה שביעית
ושבועות מד' א' א' א'
משפט בבבלי קמח
תנא קמח אלו משמט
לד"ע שאלו שאלו
פלגא ה"ל משכון כולו
ואלו משמט כולו מן הסוב
ותנא ד' יורה הש"ס
למכור דלס א"ן משכון
כנגד הלואה אלו משמט
אלא כנגד כנגד דבור
דברים בעלמא דלא
ה"ל משכון אלא למכור
דברים חסדים ושבועות
מד' י' ש' בהם משום
מחוסרי אמנה א"ס
חול דלעורר (בבבא ד' א')
שלא ידבר אחד בפיה
ואחד בל"ב מזה עליו
לפניה דברי דמתי א"ן
לדק שיהא ה"ן שלך דק
ולא שלך דלס (בבבא ד' א')
ועין גליון ש"ס
ואין דבר זה קונה
במכירה דלגבי פירות ה"ל
הש"ס טעמא מ"ב
מקום כלומר ק"ה לפי
פירוש העמוד לטע על
החזק ב' דלגבי דק
מת דין ויכול לנענע ש"ס
לעיל מה' כ' בעבודת
ש"ס בשעתה נעמ
למכור דמלך דשעו א"ן
שחן בני אברהם
יצחק ויעקב ופטומו
של אברהם גדולה משל
עלמה עד ש"ס
ותחיל בלמכרה צא
ואמור דה"ל ר' ור' א"ן
א"ן אלא דברים דברים
לפ"ן דס' משום מחסרי
אמנה דלסו ששמטלו לא
חולל לחזק ויפ"ק ג' א'
דאי ה"ל יורה ה"ל כ'
הע"ל דש"ס דאי ה"ל
קא משום דבמכירה
לשק (בבבא ד' א')
אפ"ה לפ"ט עד
תענית ג' א'
שבתא עד ש"ס וימא
פ"ה אבבא
מ"ס (מ"ק כה' א')

רבינו חננאל

איתמר דברים בלא
מעות רב אמר החזיר
אין בו משום מחסור
אמנה ורבי יוחנן אמר יש
בו משום מחסור אמנה
ומתבאר לר' מרדכי ויסי
דאמר ה"ן שלך ולא שלך
דבר אבבא אמר החזיר
שלא ידבר אחת בפיה
ואת כלב תוב
איתבין עליה

בבא מציעא רבי יוחנן במתנה מועצת. ויורק נמי ה"ו כמנ מננה
מועצת: **ורחוק** והפקידו אצלו. ה"מ למפקד אי הכי
מאי למימרא אלא דלמא הכי פריך שפיר מקיפא: **אלא** שומר
הנם נמי לא ה"ו. והא דלמור בפרק האומנין (למקד פ' ד) טול שלך
והא מעות שומר חנם היינו משום
דמשיקרא ה"ה שומר שכן וכש"ל
טול שלך לא לקלק עצמו לגמרי
משמירה קאמר אלא שלא יהיה שומר
שכר: **כ"ב** א' ביתא קמח
לא מבטיח בו. והא דלמור בפרק
הפכה (פ"ק ד' ד' וס) הכנים בראש
צעל החזק חייב ר' לומר עד שיקבל
עליו צעל החזק שמירה י"ל דשמעין
אח"כ כר"י דשמואל החס פסיק
הלכתא כר"י ואל"כ דר"ה פסיק
הלכתא כחנא קמא קיימא ל"כ כשמואל
דדיי לגבי רב ועוד דלפ"ל לרצון
דמחייב היינו לפי שאמר ליה כנס
שוק דשמעט ואשמרנו אכל הא ביתא
קמך סלק עצמו משמירה לגמרי:

דנקיט זויי הב להו ואידך דברים ניהו ודברים אין בהן משום מחוסרי
אמנה דאיתמר^א דברים רב אמר אין בהן משום מחוסרי אמנה. ורבי יוחנן
אמר^ב ביהם משום מחוסרי אמנה מיתבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר מה
תלמוד לומר^ג א' ה"ן צדק והלא ה"ן בכלל איפה ה"ה אלא לומר לך שיהא
הן שלך צדק ולא שלך צדק אמר אביי ההוא ד' שלא ידבר אחד בפיה
ואחד בל"ב מיתבי ר' שמעון אומר אף על פי שאמרו מלית קונה דינר
זהב ואין דינר זהב קונה מלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע
מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו
עומד בדבורו תנאי היא דתנן^ד מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו
צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו
בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך
עמיהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא
ואמור להם על מנת שאין לכם ע"י אלא פת וקמיתו בלבד ואי ס"ד דברים
יש בהן משום מחוסרי אמנה ה"ו אמר ליה ויל הדר כך שאני תהם
דפועלים גופייהו לא סמכא דעתיהו מאי מעמא מידע ידעי דעל אבוב סמך
אי הכי אפילו התחילו במלאכה נמי התחילו במלאכה ודאי סמכי דעתיהו
אמרו מימר אמר קמיה דאבוב וניחא ליה וזי אמר רבי יוחנן הכי והאמר
רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך יכול
לחזור בו יכול פשיטא אלא ד' מותר לחזור בו אמר רב פפא. ומודה^ה רבי
יוחנן במתנה מועצת^ו דסמכא דעתיהו^ז הכי נמי מסתברא דאמר רבי אבהו
אמר רבי יוחנן^ח ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידו בן לוי רשאי
לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיחדר
ביה משום הכי רשאי אלא אי אמרת מצי למיחדר ביה אמאי רשאי אישתבח
דקא אכיל מבלים הכא במאי עסקינן כגון שנמלו ממנו וחזר והפקידו אצלו
אי הכי אימא סיפא נתנו לבן לוי אחר אין לו עליו אלא תרעומת ואי סלקא
דעתך כגון שנמלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי אין לו עליו אלא תרעומת
כיון דמשכיה ממונא אית ליה גביה אלא לאו שמע מינה בדלא נמלו שמע
מינה ההוא גברא דיהיב זויי אשומשי לוסף אייקר שומשי הדרו בהו
ואמרו ליה לית לן שומשי שקול זוזך לא שקיל זוזיה איגנוב אתו לקמיה
דבא אמר ליה כיון דאמר שקול זוזך ולא שקיליה לא מבטיח שומר
שכר דלא ה"ו אלא אפילו שומר שומר נמי לא ה"ו אמרו ליה רבנן
לרבא והא בעי לקבולי עליה מי שפרע אמר להו הכי נמי אמר רב
פפי אמר לי רבינא דדידי אמר לי ההוא מרבנן ורב מבות שמיא ואמרי
לה רב שמואל בר זוטרא שמיא דאי ה"ו יחבי ליה כל הללא דעלמא לא
ה"ו קא משני בדבוריה בדידי הוה עובדא ההוא יומא אפניא דמעי' שבתא הוה
והוה יתיבנא ואחא ההוא גברא וקאי אבבא אמר לי אית לך שומשי לובוני
אמרי

תנאי ר' שמעון אומר טלית קונה דינר זהב וכו'. ופריך תנאי היא יש תנא שאני דברים אין בהן משום מחסרי
אמנה והוא ר' יוחנן בן מתיה ופשיטא ה"ה. ולא עמדה כחמיס קיימא לן ר' יוחנן. ומשקי' וזי אמר רבי יוחנן הכי
והאמר ר' יוחנן האומר לחבירו מתנה אני נותן לך מותר לחזר בו. ופריך תנא במתנה מורכב משום דלא ספקה
דעת' ומקבל ולפ"ק אין בה משום מחסור אמנה. אבל במתנה מועצת דספקה דעתיה חתם אמר יוחנן דאית בה
משום מחסור אמנה. וכל שכן במשא ובמתן דדאי ספקה דעתיה יש בו משום מחסור אמנה. דאמר ר' יוחנן ישראל
שאמר לבן לוי כור מעשר לך ביד רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר וכו' דקני. ואי ה"ו ה"ו חזר מחסור אמנה
ולא מצית למימר זה כשנמלו הבן לוי לזה כור של חט' יחזר בן לוי והפקידו אצלו דתני סיפא נמנו לבן לוי אחר
אין לו עליו אלא תרעומת ואי משכו קנאו ומונאו אית ליה גביה. אלא בדלא משכו ש"י: וירושלמי א"ב אבהו
בס' ר' יוחנן אמר ליתן מתנה לחבירו מותר לחזור בו ואם אמר לו ברעית גמורא אני אומר לך אין לך לחזור
היה דאית אמר כשישי אכל בעני נעשה נדר. רב מפקד לשישמיא דתנא דמאי לך חתן מתנה לבן רש א"ן הוא חתן
הב ליה לאחור ואי חתן אימילך בן גייתא. ההוא אמר לרב שמואל בר זוטרא אית לך שומשי לובוני
א"ל לית לך שומשי אמר ליה ליהוה זויי גבך דחשכא לי אמר ליה הא ביתא קמך אפילו שומר חנם לא ה"ו:

א"א משכון דתפס. למאי תפס א"ס לא להיות משכון חתם שווי
וזהויה מיהא לא קרינא מיה לא יגוס: אינו משפט בבבלי. כלומר
לית משפט כלל: מ"ב ד' יהודה ב'. קושא הוא: במאי דנקישת
זויי הב ד'הו. ואי לא מקבלת מי שפרע: העומת: דברים
ניגדו. בלא מעות רב לטעמיה דלמור^א

כנגדו ה"ו קונה: ה"ן בב"א איפה.
שה"ן י"ז לוגין ואיפה שלשה סאין
ש"ן ע"ז לוגין: א"א שיהא ה"ן ש"ך
בו. כלומר כשאלת מדבר ה"ן או
לאו קיים דצריך והלך אומת: ש"א
ידבר אחד בפיה ב' נעשה שהוא
לומר הדבור לא יהא דעמנו לשנות
אכל א"ס נשתנה השער לאחר זמן
והוא חזר צ' לפי שני השער אין
כלן מקרון אמנה: א"א אמרו חכמים
בו. ספא קמתי^ב החזר צ' אין רוח
חכמים נוחה הימנו אלמא יש צ"ן
משום מחוסרי אמנה: תנאי היא.
דלשכתן רבי יוחנן בן מתיא דפלג:
משעה ב' יוחנן ב'. משנה היא
השוכר את הפועלים שלום את
צ"ן לחזור כמנא עד שלא יתחילו
המלאכה ולפסק להם מזונות קלים:
א' סמכא דעתיהו. על דברי ה"ן:
מימר אמר קמיה. כד הודיעו מה
פסק לן ונמלתי: נמי אמר רבי
יוחנן הכי. ד"ס דברים משום חסרון
אמנה: יב"ל לחזור בו. וקש"ל ל'
יכול פשיטא דלא לא משך וא"ן כח
צ"ד לוסף: א"א. ודאי על כרחך
מותר לחזור בו קאמר ואשמעין
דלפ"ל חסרון אמנה לילא: מודה ר'
יוחנן במתנה מועצת. שאלן מותר
לחזור משום דסמכא דעתיה דמקבל
דלעוריה וזי אמר מותר לחזור צ'
במתנה מרובה קאמר דלא סמכא
דעתיה דמקבל דלקיימיה דלעוריה:
צ"ן לוי. כל לוי קרין בן לוי: כור
מעשר יש לך ביד. שפרעתי מפריומי
ואמנו לך: תרומת מעשר. שה"ל
מפרש מעשר^ג לכן מעשר מן
המעשר: משום הכי רשאי. ש"ס לו
סמך על מה שכתב (פס"ה א)
שארית ישראל לא יעשו עולה ולא
ידצרו כוז ולא ימנו ללוי אחר והא
מתנה מועצת היא שאלן לישראל
במעשר זה אלא טעמא ה"ה שה"ל
צ"ד מתחילה לתת לכל בן לוי שירצה:
אין לו עליה. אין לו לך לא רשון
על ישראל זה: א"א תרעומת
שהנמינו מחמת נכונה: א"א ש"ס
בדלא נמלו. ויס דברים משום
חסרון אמנה: אפילו שומר חנם נמי
א"א ה"ו. ואפילו פשעו כשמתן
פטורין: והא בני אקבולי בו.
ולמלא לא ה"ו מקבל ואשמעין דזויי
דקיה ה"ו: הכי נמי. או משלס
השומשמן או יקבל מי שפרע: בדרידי
ה"ו עובדא. אומר מעשה
דשומשמן על ידי היה ולא כן היה
שאלו עינמיה לתת השומשמן לא
היינו מור צ' בכל מללו צ' עלוס ולא
על כן צאנו לד"ן אלא ק' היה:
אמרי

תורה אור השלם
א) במוציא קמח אבן
צדק איתר צדק וז"ל
צדק יתקן צדק אבן
איתר אבן
והוא איתר אבן
קמח: (ויקרא י"א א')

ביה יגוש באידי פלגא. וי"ל דהמלוה על המשכון אינו משפט כדדרש בספרי (וברים פס' ק"ה) את
אחרי ופשיטא וי"ל ש' אחרי בידר מכאן פלגיה על המשכון אין שביעית משמטתו. ורש"י
דבר כולו הוא קונה. במלוה על המשכון נמי ואינו ש"ס אלא ש"ס אחרי בידר.
ואת מ"ל תלמוד דלמור המלוה על המשכון שאינו ש"ס אלא פלג' לערוב ש"ס דלמא
מ"ל על המשכון ואינו ש"ס אלא פלג' דאיתו משפט אף שלא כנגד המשכון משום דהמ"ל לערוב
קרקע דקונה הכי, אלא בערובו ממשט"ל צ"ע כנגדו קונה. וי"ל דאי דמיא קרקע
קרקע הוא א"ל וזי נקנה בקצין ש"ס, ולכך כי פרע חצי דמים צ"ל החלשים הפרעו קנה הכי,
ולכ"ן אין דמות לזה מלוה על המשכון. ועוד דמלוה על המשכון א"ל קני ליה בשעת הלוואה,
ואפ"ל שלא בשעת הלוואה קני ליה מדר' יצחק יב"ל אפרות כשירצה, ואין דרמוס למכר קרקע
דקנה בלא גמרי, אלא לערובו משמטת דאי קנה א"ל כנגדו אלא א"ל נמי שפרע. ובפירוש השו"ע
(נע"ל) ל' מוקד טעמא דאיתו משפט משום דקנה פשיטון כד' יצחק אמר ש"ס
בשעת הלוואה דאיתו מן פרק האומנין (למקד פ"ב). והכא משכנו בשעת הלוואה מדרגתי המלוה על
המשכון, ונתיב אמרינן בסוף (האומנין) (שם) הלוואה על המשכון קמתי, וזה מדרגתי
לזכרון דברים בעלמא, ושלא בשעת הלוואה הכי שקל' גמרינא. וי"ל דה"ה חתם כיון דקני המשכון כר' יצחק שלא בשעת הלוואה א"כ גם בשעת הלוואה מקרי ש' אחרי בידר: [ס' לעמוד ב' (גליון):

קמ"ל דשרי לאפרושי תרומת מעשר שלא מן המוקף כדכתיבנא
בפרק המפקיד (לעיל ל"ח ע"א) בס"ד:

אלא לאו ש"מ ברלא נטלו ש"מ. והלכתא כר' יוחנן דדברים יש
בהם משום מחוסרי אמנה ומתנה מועטת אסור לחזור בו.
ולא אתפריש כמה היא מתנה מועטת והכל לפי מה שהוא.
ואמרין בירושלמי (דפירקין ה"ב) דאפילו במתנה מרובה שיכול
לחזור בו דוקא שהמקבל עשיר אבל בעני נעשה נדר. וכל מי
שאומר לשום עני או עניה שיעזור לו בצורך נשואין חייב לקיים
משום נדר וכן כל כיוצא בזה. מ"ר:

ביון דאמרי לך שקול זוזך לא מיבעיא שומר שכר דלא הוי אלא
אפילו שומר חנם לא הוי. מכאן נראה דקודם לכן ש"ש היה
על אותן המעות, שאל"כ מהו צורך לומר עכשיו לא מיבעיא
ש"ש דלא הוי. וא"ת א"כ השתא נמי ליהוי שומר חנם ומאי
שנא מאומנים שהם שומר שכר וקי"ל דכולן שאמרו טול את
שלך והבא מעות דהוי ש"ח דאלמא כיון דמעיקרא הוי ש"ש כי
אמר טול את שלך נחית חד דרגא והוי ש"ח. י"ל דשאני התם
שיש לאומן לקבל שכרו וכיון דכן לא סגי דלא להוי עליה
ש"ח כיון דתפיס ליה אאגריה ואע"ג דא"ל טול את שלך:

אמרו ליה רבנן לרבא וליקבל עליה מי שפרע אמר ליה אה"נ.
האי לישנא מוכח להדיא דכיון שקיבל עליו מי שפרע
פטור מגניבת המעות. ואע"ג דההיא שעתא דא"ל שקול זוזך
עדיין לא קיבל מי שפרע ואינו יכול לחזור בו בלא מי שפרע,
אפ"ה כלתה שמירתו מן המעות מכיון דא"ל שקול זוזך, דאי
לאו הכי הול"ל והא בעי לקבולי מי שפרע, ועוד מאי אה"נ. וזה
דקדוק ברור ושלל כדברי קצת חכמים שאמרו שחייב הוא
באחריותם עד שיקבל מי שפרע. ואף רש"י כן פירש אה"נ או
משלם השומשומין או יקבל מי שפרע. ואע"פ שפירש רבינו והא
בעי לקבולי מי שפרע ודילמא לא הוה מקבל חווי ידיה הוו,
הכי פירושו שהם היו סבורים שפטור כבר והלך לו בלא שיקבל
מי שפרע ולכך הקשו לו היאך פטרתו בלא מי שפרע דדילמא
לא הוה מקבל, וא"ל אין הכי נמי או משלם או מקבל מי שפרע
ואני לא פטרתיו אלא כשיקבל מי שפרע. כנ"ל:

דף מט ע"ב

כל הא ביתא קמך לא מיבעיא שומר שכר דלא הוי. פירוש
ואע"פ שקיבל ממנו שכירות מ"מ הא ביתא קמך אמר ליה
שאל"כ פשיטא דבמאי הוי ש"ש, אלא ודאי כדאמרן. ולרבות
זה אמר כל הא ביתא קמך:

לא הוי דברים מעולם. וסברא דרבנן י"ל אע"ג דמעשה לא כך
היה כדאיתמר לעיל, מ"מ כך הלכה דכל דאמר ליה שקול
זוזך אפילו שומר חנם לא הוי. והוא הדין לכל פקדון דעלמא.
ואפילו בשומר שכר שאין לו זמן קבוע אלא לכל זמן שירצה
דכיון דאמר ליה טול את שלך פטור לגמרי ואפילו ש"ח לא הוי
אם קיבל שכרו. ואע"ג דגבי מלוה אין הלוח נפטר אע"פ שזרקם
לפניו עד שיתנם לתוך ידו או לתוך תצרו בעודו שם, או שאמר

והא דאמרין עלה דאיתמר וכו'. נוסחי איכא דגרסי איתמר וכו',
וזה דעת רבינו. אבל מדברי רש"י נראה דדוקא כשנשתנה השער
אמר רב שאין בהם משום מחוסרי אמנה אבל כשלא נשתנה
השער יש בהם משום מחוסרי אמנה, דכי אותביה לרב מדברי
יוסי בר יהודה ופריק אביי אליבא דרב ההיא שלא ידבר אחד
בפה ואחד בלב, פירש רש"י בשעה שאומר הדיבור לא יהא
בדעתו לשנות אבל אם נשתנה השער אח"כ והוא חוזר בו לפי
שינוי השער אין כאן חסרון אמנה, עכ"ל. וקשיא לי דא"כ כי
אותביה ליה לרב מבריייתא דר"ש אמאי איתותב מינה ואמרין
תנאי היא, לימא דההיא כשחזר בו בלא שינוי השער. וי"ל
משום דרישא מיירי אפילו כשנשתנה השער לגבי מי שפרע
וכדמוכח מעובדא דר' חייא בר יוסף ודכוותיה סיפא אע"פ
שנשתנה השער כנ"ל. תו קשיא לי אמאי איצטרך אביי לומר
ההיא שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב לוקמיה אפילו בשהיה
פיו ולבו שוין בשעת אמירה וחוזר בו אח"כ בלא שינוי השער.
וי"ל דקושטא דמילתא בעי לשנויי ליה. והנכון דרב אפילו
כשחוזר בו כחדא תרעא קאמר שאין בו משום מחוסרי אמנה:
והלל הין בכלל איפה. פירוש וכיון דכתב רחמנא איפה למה לי
למיכתב הין כיון דבאיפה שהוא שיעור גדול חשש
הכתוב לחסרון כל דהו כ"ש להין שהוא שיעור מועט:

ואי ס"ד דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה היכי אמר לבנו זיל
הדר כך. ק"ל מה ראייה היא דשאני הכא שאינו יכול לעמוד
בדיבורו כיון שצריך לעשות להם כסעודת שלמה בשעתו והא
עדיפא מנשתנה השער. ולא עוד אלא שלא על דעת כן פסק
ואין בזה משום מחוסרי אמנה. וי"ל דכיון שאף הפועלים לא
עלה על דעתם לסעודת שלמה והיו מתרצים בסעודת כל אדם
כדרך פועלים, מוטב שיתן להם כך ולא שיחזור בו אם לא ירצו
פת וקטניות, כנ"ל:

אי הכי אפילו התחילו נמי. פירוש דבשלמא לדידי כיון
שהתחילו הרי יש כאן יותר מדברים בעלמא ויש בו
משום מחוסרי אמנה:

והאמר ר' יוחנן וכו'. קס"ד דבכל מתנה קאמר ואפילו במתנה
מועטת. ופרקינן מודה ר' יוחנן במתנה מועטת. שאסור
לחזור בו וכל שחוזר בו משום שינוי השער כמתנה מועטת
דמאי. הכי נמי מסתברא וכו' עד משכתת לה דאכיל טבלים.
פירוש אלא ודאי לא מצי הדר ביה משום מחוסרי אמנה. והא
כמתנה מועטת חשיבא שהרי אין לו בזה אלא טובת הנאה
שיכול ליתנו לכל אדם שירצה. וקשיא לי מאי הכי נמי מסתברא,
הכרחא הוא. וי"ל דדילמא שאני הכא שחייב לתת לו עכ"פ
ואינו נותן משלו כלום, הילכך מפני כן לוי אחר אין לו לשנות
דבורו שיהא חוטא ולא לו, משא"כ במתנה מועטת שיש לו
לתת לו משלו. ואפילו הכי אמרין הכי נמי מסתברא דמתנה
מועטת לית בה קפידא וכטובת הנאה דהתם חשיבא:

בגון שנמלו ממנו והפקירו אצלו. וא"ת א"כ פשיטא דרשאי
לעשותו תרומת מעשר דהא שלו הוא לגמרי. י"ל דהא

ההיא שלא ידבר א' בפה וא' בלב האי פירוקא אפי' לר' יוחנן איצטרך דלדידי נמי חסרון אמנה הוא דאיכא אבל עשה דאורייתא ליכא ואי קרא להכי אתי עשה נמי איכא ומ"ה הביא בהלכות פירוקי' דאביי דאלמא אפי' לר' יוחנן איצטרך ואפשר דמעיקרא נמי לתרווייהו פרכי'. **אמר** רב פפא מודי ר' יוחנן במתנה מועטת פי' וכל מכר נמי כמתנה מועטת דמי דהא סמכא דעתו וי"א דכיון שלא אמרה ר' יוחנן אלא במתנה מועטת במכר נמי לא אמרו אלא בשלא נשתנה השער אבל בנשתנה השער הרי זו כמתנה מרובה ולא סמכא דעתו ולפי זה הא דאמר ל' רב לרב כהנא אידך הוי להו דברים ודברים אין בהם משום מחוסרי אמנה לאו כשמעתי בלחוד אורי ל' אלא ככ"ע אורי ל' והא דאמרי' עלה דאתמר ומייתי פלוגתא דרב ור' יוחנן לאו למימרא דבהא פליגי אלא משום דדמי' ליה אייתי לפלוגתייהו וכ"ד הר"ז הלוי ז"ל. אבל הרשב"א ז"ל סובר דאפי' נשתנה השער אפילו דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה והא דאמרי' דבמתנה מרובה יכול לחזור בו פי' בירושלמי דדוקא באדם עשיר אבל בעני (עושה) [נעשה] נדר וגרסי' התם רב מפקיד לשמע' אי אמרי' לך [הב מתנה] לגבר פלוני אי מסכן הוא הב ליה מיד ואי עתיר הוא אמליך ביה תנינות :

לא מבעיא ש"ש דלא הוי כו' וא"ת דהא אמרי' בפ' הזורק (ג) וכן לענין החוב קרוב למלו' פטר לזה ואוקימנא כגון דאמר לו זרוק לי חובי בתורת גיטי' והפטר טעמא דאמר ליה הא לאו הכי לא נפטר עד שיגיע לידו ומ"ש הכא לאו קושיא הוא דהתם היינו טעמא דכיון דהלואה היא מעות הללו של לזה הם ואינם יוצאים מרשותו עד שיבואו לרשות מלוה אבל הכא דקס"ד השתא דהני זוזי פקדון גינהו ביד מוכר כיון דא"ל תא שקול זוזיך דלא בעינא לאוחיובי בשמירתן פטור דפקדון כל היכא דאיתא ברשותא דמרה איתה.

(ג) גיטין ע"ה ע"א.

(ד) לקמן פ' ע"ב.

(ה) י"ג ע"א.

(ו) גיטין ע"ד ע"ב.

וראי' לדבר מדת' בפ' אומנין (ד) דהאומנין ש"ש הם וכולן שאמר טול את שלך והבא מעות ש"ח ואמרינן בגמרא טול את שלך איצטרך ל' ס"ד אמינא ש"ח נמי לא הוי קמ"ל פי' דה"א דכיון שאמר טול את שלך כאלו אמר אינו רוצה להתחייב עוד בשמירתן ופטור קמ"ל דלא משמע הכי אלא אינו תופסה על שכרו קאמר הא אי אמר בהדיא דלא בעי לאחיובי בשמירתן מהני ולפ"ז הא דאמרי' בפ"ק דקדושין (ה) מי דמי התם בתורת פקדון אתי לידי סברא אי שדינא להו מחייבין בהו לאו משום דדינא הכי הוא אלא דאיהי סברי וטעיא בהכי ואע"ג דבתר הכי פריך רב אחאי אטו כולהו נשי דינא גמירי דמשמע דקס"ד דמאי דסברן דינא הוא אקידושין הוא דפריך ולא אפקדון : [ביאור הדברי' דתחלה סבר דבבא לידה בפקדון הוא דטעית' וסבר' דאי שדינא מחייבת בה אבל בבא ליד' בתורת קדושי' אין לה מקום לטעותו הדר פריך עלה דדלמא גם בכה"ג טעית' וסברה וחייבו:] כדאיתא התם דוק ותשכח אבל ודאי קושטא דמילתא דבפקדון כל היכא דא"ל שקול זוזיך מפטר וה"מ בפקדון (דנתינה בע"כ שמה נתינה וראייה לדבר מדאמרינן) אבל בהלואה לא נפטר עד שיבואו לרשות מלוה וכמ"ש למעלה ומיהו אפילו נתנם לזה בע"כ של מלוה פטור דנתינה בע"כ שמה נתינה. וראי' לדבר מדאמרי' בפ' מי שאחזו (ו) דאמר רבא מתקנתו של הילל נלמד נתינה בע"כ שמה נתינה וכו' איצטרך ליה להלל לתקוני שלא בפני' אבל בפני' נתינה בע"כ שמה נתינה ואע"ג דאתקיף עליה ר' פפא לאמר דילמא אפילו בפניו נמי מדעתו אין שלא מדעתו לא לא שבקינן מאי דפשיטא ליה לרבא משום אתקפת' דר' פפא דלא איתמר אלא דרך דחייה בעלמא וכ"כ רבינו האי גאון ז"ל בתשובה. ועוד אפילו אם תמצא לומר דאידחי ליה דרבא מקמי אתקפתיה דר"פ התם הוא במתנה שלא נחלקו אלא בע"מ שתתני לי מאתים זוז אבל פריעה אפילו בע"כ מהני דמאי אית ל' למעבד מדתני בתוספתא בפרק הגוזל מי שבא בדרך והי' בידו מעות וראה אנס בא כנגדו ואמר ליה טול את אלו שאני חייב לך אם קבל עליו פטור ואם לאו חייב טעמא דראה